

En el cor de la taiga *Dersu Uzala*

Antoni Figuera

Som l'any 1910. Algú - el capità Arseniev, explorador alhora que narrador de la història, capità de l'exèrcit rus al capdavant d'una expedició geològica, de tarannà més a prop del científic humanista que no al d'un militar típic-, tracta de trobar una tomba a punt de desaparèixer esclafada per la maquinària del progrés. És la tomba en la qual va ser enterrat anys enrere, entre porcs i pins, el seu amic, el vell caçador mongol Dersu Uzala.

Tornada enrere mitjançant dos poderosíssims flash-backs encadenats, la fluència dels quals discorre paral·lela a la de la vida -i supervivència- a la taiga: el primer ens du a l'any 1902, quan té lloc el primer entre Arseniev i el vell caçador; el segon, ens trasllada l'any 1907, quan té lloc el reencontre -mig fortuït mig cercat- en una de les més intenses seqüències d'homenatge a l'amistat entre dos homes que ens hagi oferit mai el cine.

Però el miracle d'aquesta prodigiosa pel·lícula que és *El caçador* d'Akira Kurosawa ja ha començat molt abans. Just al moment en què Dersu Uzala anuncia la seva presència als qui pernocten en el campament, exclamant: "Jo sóc gent. Salut, capità."

Enmig d'una nit que recorda les de Walpurgis, quan les bruixes celebren els seus aquel·larres -nit tan màgica i misteriosa com assetjadora i amenaçadora-, Arseniev i la seva tropa - i tots nosaltres, espectadors fascinats, amb ells- començarem a "veure-hi" i no només a "mirar" (com el vell caçador mongol li retreu, al començament, als expedicionaris del grup d'Arseiev).

Gràcies a aquest home solitari, dotat d'innombrables recursos per sortir-se'n de les circumstàncies més adverses, Arseniev i nosaltrem aprenem amb Dersu Uzala que la muntanya, el bosc i el riu de vegades semblen donar la benvinguda i de vegades són hostils. Aprenem a dialogar amb el foc i a escoltar les seves queixes. Ens recordarà que, si matam tots els animals, què menjarem? Sabrem que ha perdut la dona i un fill, víctimes de la pigota, i que viu tot sol en el bosc. Sabrem que és caçador perquè aquesta és la seva feina. Aprenem no només a explorar serres i congosts, rius i pantans, com el capità Arseniev, sinó també a llegir els signes de la Natura: a deletrejar el caliu d'una foganyia, un llit d'herbes, les restes d'una espardenyia xinesa. Descobrirem com és de gran i neta l'ànima de Dersu quan ens aconsella deixar una mica de sal, arròs i uns mistos dins la cabana abandonada perquè no es morin d'inanició i fred els qui s'hi aturin per passar la nit.

Aprenem amb Dersu que tot a la Natura és "gent": el sol i la lluna són gent; l'aigua també és gent. I que el foc crida. Que el sol és el nostre pare i de vegades plora i que si un ocell canta ja no plourà. Que en la infinitament gelada extensió del llac regna un silenci esfereïdor que només presagia desgràcies per dos homes indefensos que s'han d'afanyar titànicament per sobreviure. Descobrirem que, quan el vent udola i ens embocalla la foscor, la insignificància de l'home davant la natura és simplement un fet i no una retòrica. Que la boira no és res més que l'exudació de la terra, el pujol i el bosc.

I que en el cor de la taiga no hi estam mai tot sols.

I haurà de ser precisament a la ciutat - autèntica "reserva" on el capità condueix Dersu amb la millor de les intencions: perquè pugui sobreviure en la vellesa i ceguesa progressiva-, on Dersu comença a sentir-se com un troc sec. Ja anteriorment el paisatge s'havia poblat

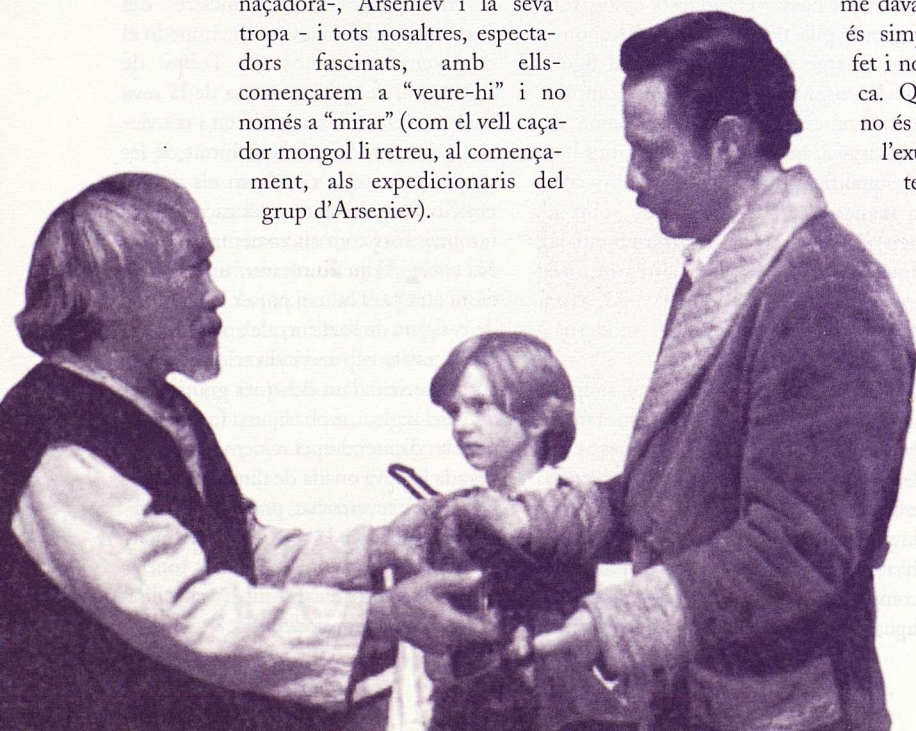

Dersu Uzala

de mals averanys i havia començat a germinar en el cor del vell caçador el fantasma de la por davant la taiga.

I arriba Nadal. I va ser un vespre molt estrany. Dersu sap que, si no torna al bosc, morirà de tristor perquè a la ciutat no hi pot respirar. Així que, després de regalar al petit capità -el fill d'Arseiev- el seu amulet fet d'urpes i ullals d'onso i linx, tornarà a la taiga, on poc després se'ns informarà que l'han assassinat per robar-li aquell modern rifle que el capità li havia regalat el dia que se'n va anar.

I tornam al començament, 1910. Davant una tomba anònima, Arseniev assisteix, estremidorament silenciós, a l'enterrament rutinari i burocràtic del seu amic. En quedar tot sol davant la terra remoguda i anònimament acaramullada, només una paraula -la més noble de les pregàries- surt dels seus llavis: "Dersu". La mateixa que nosaltres, ara que Kurosawa és mort, podem murmurar, no davant la seva tomba, sinó davant aquesta inimitable obra mestra que, com poques (pens en *Ordet* de Dreyer; en *El riu de Renoir*; en *Fanny* y *Alexander* de Bergman; *Dublínenses* de Huston) ens recorda que el cine pot ser, de vegades, més gran que no la vida: "Akira, amic." ❖

Dersu Uzala